

Người Đàn Bà Điên Trên Chuyến Tàu

Trịnh Hòa Bình

Ngày ấy, năm 1976, sau những trận đánh trải dài từ Buôn Mê Thuột, Cheo Reo, Phú Bổn, Dầu Giây, Xuân Lộc, Long Thành... đơn vị tôi chuyển quân từ Sài Gòn ra Quảng Trị để huấn luyện tăng cường. Đất nước vừa thống nhất, có biết bao nhiêu việc để xây dựng lại. Vừa tổ chức dựng lán trại xong thì tôi được đi công tác kết hợp phép. Từ Sa Mưu tôi đi nhờ xe tải xuống Đông Hà. Rồi nhảy tàu để về Hà Nội.

Đoàn tàu chạy đầu máy hơi nước, cũ kỹ, bẩn thỉu. Các toa khách làm bằng gỗ, sơn màu xanh lá cây. Nước sơn đã bong tróc loang lổ. Trong toa chỉ có hai dãy ghế gỗ dài xếp dọc lối đi. Cả toa tàu chỉ có tôi và hai mẹ con người đàn bà điên. Đó là người đàn bà khó đoán tuổi với nước da nâu xám "gố gĩnh". "Gố gĩnh"- một từ mà Nam Cao đã sáng tạo ra để mô tả nhân vật của mình. Người đàn bà có mái tóc thật dày nhưng cắt ngắn nham nhở, những ngọn tóc mới mọc đâm tua tua như rễ tre. Bộ quần áo bà ba màu xám đen, hay nâu đen cũng không rõ nữa, rách tướp, vài chỗ rách được buộc lại bằng những sợi dây, khiến lúc đi lại phải khép nép hai đùi để cố che đi những vết rách. Thế nhưng khuôn mặt người đàn bà lại khá dễ nhìn. Không xấu, không đẹp, nhưng dễ nhìn. Đôi mắt khá to, cặp lông mi dày với ánh nhìn man man. Và một đôi môi khô dày nứt nẻ như những ngón chân trần của chị ta. Những vết sứa loang trên ngực áo với mùi chua chua. Chắc là vẫn cho con bú. Cặp vú căng tròn vênh lên, đong đưa dưới làn áo thô ráp mỗi khi đoàn tàu chòng chành chạy qua khúc cua. Thằng bé con chừng ba tuổi, trần truồng, nước da cũng sạm màu đất, và đôi mắt thật sáng trên gương mặt bầu bĩnh.

Anh soát vé đi lướt qua với khuôn mặt dửng dưng, chẳng buồn nhìn anh lính với cái ba lô lép kẹp. Tất nhiên là cũng chẳng để ý đến hai mẹ con người đàn bà kia. Tàu chạy chậm, lắc lư như người say rượu khi ngang qua căn cứ Cồn Tiên - Dốc Miếu. Một khẩu pháo 175 ly Vua chiến trường nằm chỏng chơ phía bên kia đường lướt qua khung cửa của toa tàu. Rồi lại một chiếc M48 cháy đen, tháp pháo bung hẳn ra nằm tênh hênh trên mặt đất đỏ quạch. Cách chiếc M48 không xa là một chiếc T54 bị đứt xích với tấm chắn xích vênh lên như cổ vúi vào bờ ta luy dương của con đường. Vài người lính đang làm gì đó với chiếc T54. Không biết hai chiếc tăng này có liên quan gì với nhau trong trận chiến năm 1972 không. Gió lùa qua ô cửa sổ như còn vương mùi thuốc súng.

Người đàn bà ôm thằng bé con vào lòng, vuốt mái tóc cháy nắng vàng hoe đầy về âu yếm. Thằng bé dựa hẳn người vào lòng mẹ nó, gương đôi mắt tròn xoe tò mò nhìn anh lính. Tôi móc trong túi cóc của ba lô lấy ra thỏi lương khô rồi vẩy thằng bé. Nó ngước lên nhìn mẹ. Mẹ nó gật đầu đồng ý nó mới e dè từng bước tiến đến chỗ tôi. Lương khô 702 của lính rắn như một viên ngói khô. Người đàn bà điên nhìn tôi với ánh mắt biết ơn, cẩn thận bẻ miếng lương khô đưa vào miệng rồi chậm rãi nhai trong lúc thằng bé hau háu nhìn vào miệng mẹ nó. Chị ta nhai rất kỹ rồi cúi xuống chu mỏ mớm cho thằng bé. Bóng của hai mẹ con người đàn bà điên đang mớm cho nhau in trên nền trời qua ô cửa sổ. Gió lùa lồng lộng. Và những tia nắng hắt sau lưng khiến họ như đang bay lên. Chưa bao giờ tôi thấy một cảnh tượng đẹp nhường ấy...

Tàu dừng vài phút ở một cái ga xếp, hình như là ga Hồ Xá, để tránh một đoàn tàu khác ngược chiều. Sân ga hẹp, không bóng người qua lại. Một cái bảng đen bằng gỗ dán, chắc được lấy từ căn cứ quân sự Dốc Miếu về, dựa vào hàng rào, ghi hàng chữ gì đó bằng phấn với nét chữ ngoằn ngoèo. Kiểu như nét chữ của trẻ con, không đều, lộn xộn chạy lên chạy xuống. Những nét phấn viết đã hơi mờ, có đôi chỗ bị những vết nước kéo dài xuống. Vài cây phi lao khẳng khiu gần như không có lá đứng bơ vơ, bóng đổ dài trên sân ga. Có vẻ như người ta mới trồng mấy cái cây này. Một đàn sẻ từ đâu sà xuống, nhảy nhót trên mặt sân và kêu chích chích đầy vui nhộn. Thằng bé con trèo hẳn lên ghế để ngó ra cửa sổ. Nó nghiêng nghiêng cái đầu có mái tóc hoe vàng, chu cái miệng kêu "hu hu" và xoè bàn tay nhỏ vẫy rồi rít đoàn tàu ngược chiều. Hình như thằng bé đã quá quen với những đoàn tàu xuôi ngược. Người đàn bà điên đưa tay giữ hông thằng bé, không cho nó nhao ra ngoài. Tôi cảm giác trên khuôn mặt ngây dại với đôi môi nứt nẻ của chị phảng phất một nụ cười.

Có vẻ đoàn tàu sẽ dừng ở cái ga xép này lâu. Tàu ngày ấy thường thế. Mà tôi đang ở trên một cái tàu chợ, nó sẽ dừng lại ở mọi cái ga đi qua. Tôi rút điều thuốc Bastos mời anh soát vé. Tiện thể châm cho mình một điếu. Thuốc này mua của mấy bà bán mệt trên vỉa hè thị trấn Đông Hà. Ở đấy có đủ loại thuốc lá, của cả bắc lẫn nam, từ Sông Cầu, Tam Đảo cho đến Rubi quân tiếp vụ, Capstan, President... Tôi chọn Bastos vì nó khá rẻ và đậm, hợp với lính. Hai chúng tôi yên lặng rít thuốc bên cửa sổ. Những làn khói thuốc xanh xanh ngoằn ngoèo bay lơ lửng, rồi tạt theo làn gió ra xa. Thấy tôi nhìn thẳng bé đang vươn mình khỏi vòng tay mẹ để nhào người ra cửa sổ, anh soát vé bảo "*cô ấy trước kia hình như là nữ sinh*". Nữ sinh? Tôi quay lại nhìn người đàn bà điên. Nước da nâu bần thế kia, mái tóc ngắn nham nhở thế kia, và đôi môi nứt nẻ thế kia... thật khó để hình dung đó từng là một nữ sinh. Hẳn cô đã phải trải qua những thời khắc khủng khiếp lắm của chiến tranh, của đau khổ thì mới ra con người như thế này. Nhìn dáng ngồi khấp chặt hai đùi để che bớt đi những lỗ rách thủng, lòng tôi se lại. Thật tiếc khi tôi chỉ có mỗi bộ quân phục mặc trên mình. Nếu có hơn tôi sẽ đưa cho người đàn bà điên này.

Cô ấy có điên không? Chắc là có. Nên mới đưa con trai mình cùng đi lang thang trên những chuyến tàu xuôi ngược. Tôi hỏi anh soát vé, sao anh biết cô ấy trước kia là nữ sinh? Mà cô ấy có hay đi trên tàu này không? Anh soát vé bảo gần như chuyến nào mẹ con cô ấy cũng đi trên chuyến tàu này. Đây là tàu chợ, xuất phát từ Huế, chỉ ra đến Đồng Hới thì quay lại. Mỗi ngày có một chuyến. Đi rồi về. Cũng có lần không thấy hai mẹ con cô ấy đâu, chùng vài ngày, rồi lại xuất hiện. Có vẻ như cô ấy muốn tìm điều gì đó trong quá khứ, liên quan đến những chuyến tàu. Còn anh hỏi vì sao tôi biết trước kia cô ấy là nữ sinh ư. Là tôi cũng đoán vậy thôi. Vì hôm tàu nghỉ ở Huế, tôi ra chợ Đông Ba thì thấy hai mẹ con đang ngồi ăn gì đó ở góc chợ. Đồ ăn là của người ta cho. Tôi nghe bà hàng chè thờ dài bảo "*ngày trước chiến tranh nó thường ăn chè mấy hàng này khi đi học về, tóc nó dài đẹp lắm*". Tôi ngược nhìn người đàn bà điên lần nữa, cố tìm một nét nữ sinh nào đó còn vương lại. Đôi môi dày nứt nẻ ấy, nước da "gồ ghề" ấy, mái tóc lờm chờm ấy, và cả cái thân hình trong bộ đồ tồi tả... chẳng gợi điều gì về một nữ sinh thướt tha trong tà áo dài của thành nội Huế. Duy có hàng mi dày và dài rợp, nhưng hình như nó lại làm cho đôi mắt thêm sự man man.

Vài người khách lên tàu. Hình như là những người buôn bán nhỏ, mang theo đôi quang gánh với vài cái túi dứa nhỏ đựng đồ. Những cái túi dùng để đựng cát được lấy từ công sự khi trước của quân đội VNCH. Một đôi trai gái nữa lên sau cùng. Họ còn trẻ, có lẽ là học sinh một trường đại học hay trung cấp nào đó. Chắc là họ đi chơi vào dịp hè. Tôi nghĩ vậy, vì thấy họ gần như không mang theo đồ đạc gì trừ một cái túi nhỏ đeo trên vai người con trai. Cậu trai trạc mười chín, hai mươi tuổi đáng thư sinh với mái tóc dài bồng bênh phủ trước trán, rất nghệ sĩ. Cô gái cũng đẹp, mái tóc dài buông xoã óng ả trên bờ vai xuôi nhỏ. Hai người ríu rít bên nhau như những con chim sẻ trên sân ga, mang đến sự tươi mới cho toa tàu cũ. Họ vừa nói chuyện học hành, chuyện quê hương, và một dự định xa xôi nào đó, vừa cắn hạt dưa tanh tách rồi phun vỏ ra ngoài cửa sổ toa tàu. Cô gái sau một hồi huyền thuyên với bạn thì quay sang nhìn mẹ con người đàn bà điên, mũi cô chun lại đầy vẻ ghê tởm.

Anh soát vé nhìn đôi trai gái rồi nhún vai, búng tay vứt mẩu thuốc hút dở với vẻ khó chịu ra mặt. Mẩu thuốc bay theo hình vòng cung, để lại sau nó một làn khói xanh lơ lửng rồi rơi xuống nền sân ga, khiến những chú sẻ giật mình bay vù cả lên. Cô gái vẫn cắn hạt dưa, nhìn chăm chăm vào hai mẹ con người đàn bà, rồi hỏi một câu bằng quơ:

- Điên à?

Cậu trai gục goác cái đầu tỏ ý không biết, rồi lại gật đầu đồng tình:

- Ừ, chắc là bị điên.

Giờ thì cô gái cao giọng hơn:

- Chắc gì nữa. Đúng là điên rồi.

Rồi cô nói tiếp với vẻ mặt vừa tò mò vừa khoái trá:

- Đúng là điên thật. Điên mà cũng có con á?

Người đàn bà chắc cũng nghe thấy lời cô gái nói. Chị ta kéo thẳng bé vào lòng mình, ôm chặt, trong khi thẳng bé cứ muốn nhào người ra ô cửa với khoảng trời xanh thẳm có những chú chim sẻ bay ngang qua. Những người trên toa tàu cũng yên lặng khi nghe cô gái nói. Nhưng họ đều đưa mắt nhìn cô với vẻ khó chịu. Tôi đưa mắt nhìn anh soát vé. Anh ta lác đầu chán nản, nhún vai một cái nữa đầy vẻ bất lực. Tôi thấy đôi mắt man

man của người đàn bà chợt lóe lên, giống như một ánh chớp. Khuôn mặt chị ta sậm lại. Những mạch máu ở thái dương và cổ chị ta nổi phồng lên. Rồi chợt chị nói, rất khẽ, nhưng rành rọt từng tiếng một với một giọng Huế rất chuẩn:

- Tại sao điên lại không thể có con?

Tôi lặng đi. Cả toa tàu lặng đi. Có lẽ đây là lần đầu tiên mọi người được nghe thấy người đàn bà này nói.

Không gian chợt như ngưng lại, im bật, đến nỗi tôi nghe thấy cả tiếng cánh vỗ của một con ruồi đang sà xuống đám bàn dưới sàn tàu. Người đàn bà tiếp tục nói. Bây giờ thì giọng của chị đã cao hơn:

- Tại sao người điên lại không được có con? Tôi điên đấy, thì đã sao nào?

Rồi bất chợt chị ta đứng phắt dậy, một tay giữ chặt thằng bé, tay kia đặt xuống háng mình, nơi có những mụn vải rách rưới được che lấp bởi những sợi dây buộc vụng về:

- Tôi điên, nhưng cái này của tôi không điên.

Giờ thì người đàn bà đã nổi xung thật sự. Mắt chị long lên, đỏ sọc những vằn máu, thái dương thì giật giật liên hồi. Chị ta tru lên, nhảy chồm chồm, tay hét vỗ liên hồi vào háng lại chỉ vào mặt đôi trai gái:

- Ừ, tao điên đấy. Nhưng cái này của tao không điên! Mà có quyền gì? Có quyền gì để bảo tao không được có con? Con kia, mà có quyền gì???

Sự việc xảy ra thật bất ngờ. Đôi trai gái đứng dậy, cô gái mặt mũi tái mét ôm chặt chàng trai. Người đàn bà vẫn tiếp tục la hét điên cuồng. Anh soát vé bảo đôi trai gái:

- Anh chị hãy đi nơi khác đi, đừng ở lại đây nữa được không.

Họ riu riu dắt nhau đi ngược lên phía trước đoàn tàu, để lại trên sàn tàu những cái vỏ hạt dưa vương vãi.

Tôi bước lại gần hai mẹ con người đàn bà điên, xoa đầu thằng bé con và mỉm cười với nó. Thằng bé ôm chặt chân mẹ, ngược nhìn lên với vẻ sợ hãi. Chắc nó chưa thấy mẹ như thế bao giờ. Tôi đặt bàn tay lên vai người đàn bà:

- Thôi chị ạ, bình tĩnh lại nào, chúng tôi ở đây là để bảo vệ chị và cháu, chị cứ an lòng.

Người đàn bà từ từ ngồi xuống ghế, ôm thằng bé vào lòng, hít hà mái tóc khô cháy của nó. Còn thằng bé thì nép đầu vào ngực mẹ, nghiêng nghiêng khuôn mặt nhìn ra cửa sổ nơi có một đoàn tàu ngược chiều đang xinh xịch chạy qua với làn khói trắng muốt kêu xoà xoà phả lên trời. Đoàn tàu của chúng tôi cũng rùng mình một cái, rồi từ từ lướt đi về phía bắc, tiếng còi tàu vọng đến thật xa xăm. Khuôn mặt người đàn bà điên cũng đã dịu đi, trầm hẳn đi, và tôi thấy từ đôi mắt man man của chị hai dòng nước mắt chảy dài dàn giụa...

****

Bao nhiêu năm đã trôi qua rồi. Tôi cũng từng nhiều lần đi trên những chuyến tàu ngược xuôi qua miền đất Quảng Trị. Nhưng chưa bao giờ tôi gặp lại chị, người đàn bà điên có đôi mắt đăm lẹ trên chuyến tàu năm ấy. Không biết số phận của chị đã như thế nào cùng sự thăng trầm của quê hương đất Việt tôi?

Trịnh Hòa Bình